

kakor se je godilo letos, se je bati, da dobi vino, če leži dalj časa na drožah, duh po žveplu oziroma gnilih jajcih. Včasih se potem, ko se je vino uže učistilo in leži še na drožah, posebno če ni v kleti stalne topline ali se pa sod slučajno stree ali zgame, drože vzdignejo in pomešajo med vino, kar je še slabše. Drože so namreč kot nekaki mehurci, ki so, kadar dozore, polni nekakega drobnega prahu in razpočijo. Če se ta prah vzdigne in pomeša med vino, se iz njega ne sesede, začne se razkrojivati in provzroči potem v vinu takozvano zavrelico ali kakor pravimo: vino dobi duh po repenci.

Še drugi vzrok je, radi katerega moramo vino ne le enkrat pretočiti, ampak pretakati ga ponovno od časa do časa. Ko se je mlado vino po dovršenem vrenju učistilo in smo ga pretočili na čisto, ločili smo ga od drož in druge nesnage, ki je bila v njih. Ali že po onem prvem pretakanju bo vino, ki je bilo takrat na videz čisto, postalo par dni pozneje zopet kalno ali motno. V dozvedno čistem mladem vinu se nahaja namreč raztopljen neka tvar, zvana beljakovina in duševnata stvar, ki se pozneje, ko pride vino na zrak, deloma strdi in izloči. Če toraj mlado vino pretakamo, ne ločimo ga le od gošče, ki se v njem že raztopljen in ki ni vinu v nikako korist, iz vina izloči. Če vino toraj pretakamo, otmemo ga marsikake bolezni in napake, vino pa postane po prežračenju tudi okusnejše ali zori in brezbarveno belo vino zadobi s tem lepo slamnato barvo, ki je dandanes priljubljena.

Drože ne dajo vinu toraj nikake moči, ločimo toraj vino od njih, ker so mu le v kvar! Marsikateri misli še dandanes, da postane vino po pretakanju šibkejše. Res je, da je vino po pretakanju kakor pravimo nekako ubito, ali vsakdo mi lahko verjame, da izvrši pri pretakanju tako malo moči iz vina, da ne more priti to niti v poštev. Pri pretakanju spuhti iz vina le neznatna množina moči ali alkohola, iz njega spuhti pri prvem pretakanju večinoma le ogljenčeva kislina.

Vpliv gozda na odtok padavin.

Oni del vode, ki teče ob času deževja v potoke, je, neglede na razdelitev padavin na posamezne letne čase, zagotovo pod vplivom oblike in sestave ozemlja, čez katero teče, kakor tudi pod vplivom rastlinja v okolišu padavin.

Na veličino padavin in na čas, v katerem odtečejo s kakega površja, vpliva najneugodnejše, če tisto površje ni nič poraščeno.

Ravno tako nepravilno je, dobro ohranjenemu gozdu, kajti samo tak pride pri rešitvi tega vprašanja v poštev, odrekati vsak vpliv pri nastanku in zabranitvi velikih povodnj, posebno v gorovju. Dasi je vpliv gozda na zmanjšanje odtoka vode in na bolj počasen odtok le omejen, vendar je mnogo večji, kakor pri kateri koli drugi kulturi.

Odpadki z dreves, ki gnijejo na tleh in drevesna krona zadržujejo v mejah, ki so jim določene, en del padavin — približno ga cenijo na 10 mm višine — in tvorijo mehaničen zadržek da padavine ne morejo tako hitro odteči.

Ker vlaga, ki je nabrana v gozdu, le zelo počasi izhlapeva, je toplota zemlje in zraka v gozdu mnogo nižja, kakor zunaj na prostem. Zato gre pod normalnimi razmerami taljenje snega na poraščeni zemlji mnogo počasneje in odtok snežnice se razdeli na mnogo daljšo dobo, tako da ne leti takoj vsa voda v potočne struge, ampak ostane zemlji precej vlage na dolgo časa, kar je za njeno rastlinsko življenje neobhodno potrebno.

Gozd prepreči na strminah tudi, da se prst ne odplavi in da se zemlja ne trga; tudi zabranjuje s svojimi globoko segajočimi koreninami, da se zemlja ne seseda in ne leze.

Na ta način ostane površje zemlje pri miru, v potoke ne pride gramoz, ki jih sicer zasiplje in provzroči tako velike nevarnosti. Pri velikih povodnjih se je že večkrat pokazalo, kaj lahko gozd opravi; na strminah je voda kratkomalo odplavila ali odtrgala ruševje, na gozdnatih krajih pa je ostalo ohranjeno.

Voda, ki jo je gozd nabral, leze, kolikor ne izhlapi in se ne porabi za rast drevja, vedno

globlje v zemljo, kakoršna je pač zemlja, na kateri gozd raste. Če je ta zemlja za vire ugodna, teče voda po teh virih naravnost v potoke.

Vpliv gozda se kaže torej na dva načina, ker varuje, seveda v določenih mejah, pred preveliko množino vode, na drugi strani pa tudi pred pomanjkanjem vode.

Prvi učinek je le tedaj mogoč, če količina padavin, ki padejo na gozd, ne presega mnogo količine, ki jo lahko gozd povzame; take slučaje imamo ob času dolgotrajnega deževja, ali če se začne naglo sneg taliti, če pride k temu še dež, zemlja pod snegom pa ostane še zmrzjena.

Proti pomanjkanju vode deluje gozd na ta način. Da drži v sebi vlago, ki zelo počasi izhlapeva in da lahko zaradi tega v času splošne suše daje potokom več vode, kakor ona zemlja, ki ni pogozdena. Na ta način ostane višina vode v potokih, ki jih gozd regulira, skoro vedno na neki določeni višini, kar je za porabo potokov in njihove vode velike gospodarske važnosti.

Dasi se to prednosti, ki jih daje gozd sicer v določenih, ozkih mejah, ne dajo v številkah izraziti, vendar jih je dolgoletna skušnja že dokazala. Najbolj vidne so tam, kjer so v gorovju gozd iz same nagle dobičkaželjnosti popolnoma posekali. Ob dolgotrajnem dežju hitijo s takih goličav množine vode, ker jih prst ne zadržuje in delajo v nižini škodo, po leti pa vlada velika suša, ker manjka vlaga, za katero je drugače gozd skrbel.

Gozdovega vpliva na odtok padavin pa ne določa toliko njegova velikost kakor glavno njegovo stanje, torej kako je obdelan in kako se zanj skrbi.

Čim večja je torej površina takih gozdov, tako da se jih lahko primerno oskrbuje in kjer se to res godi, tem manj bo treba kaki posebnih predpisov ali celo postav, da se taki gozdi ohranijo, kjer so veliki in nevarni hudourniki.

Dasi se namen teh predpisov, ki omejujejo prosto voljo in odločitev posameznikov, še ne ocenjuje po vsej dalekosežnosti njihovega pomena, vendar so opravičeni, ker so v varstvo splošnih koristi in v varstvo gospodarstva dotičnih krajevnih razmer, za katere pridejo v pvpošt in za katere so dani.

Dobiček, ki ga imamo, če gozd brezobzirno posekamo, je v primeri s škodljivimi posledicami ki jih taka brezobzirnost lahko ima, zelo majhen in hitro minljiv; če hočemo namreč te posledice odpraviti, kar se da le v zelo redkih slučajih popolnoma doseči, rabimo za to svote, ki so navadno mnogo večje, kakor pa je bil trenoten dobiček, ki smo ga dosegli s tem, da smo gozd popolnoma posekali. Gozd se lahko uniči v razmeroma zelo kratkem času, leta in leta pa traja, da se razraste zopet do primerne moči in velikosti, da je lahko odporen raznim vremenskim nezagodam.

Na vseh poljih zemeljske kulture se kaže stremljenje, da se rodnost in plodnost zemlje s primernim gojenjem in oskrbovanjem ohrani in kolikor mogoče izkoristi; zato pa je treba, da se tudi gozdu, temu branitelju vseh kultur, zaradi njegove važnosti v interesu narodnega gospodarstva posvetiti več pozornosti.

Našim vinorejcem v predarek!

4. Prejšnja sredstva bi bila zmožna ohraniti mnogo starih in pridobiti mnogo novih prijateljev našega pristnega vina v krajih, kjer je to že vdomačeno. Našlo pa bi se lahko še mnogo odjemalcev v drugih deželah. Za to pa bi trebalo potovati in študirati okus dotičnih krajev, da bi se mogli ponujati tam primerni tipi vina. Potovalci za to bi morali biti ne samo trgovsko temveč tudi strokovno spretni. Sedaj mora marsikateri producent sam potovati in ponujati za manjšim vspehom in razmerno z večjimi stroški kakor kakšen izvežban in spreten potovalec. Seve bi moglo vzdrževati le več producentov skupaj zadržnim potom take potovalce. Vseh takega delovanja bi se podpiral in povečal s primerno uporabo prejšnjih navodil.

5. Kdor pride v vinske kraje, kjer je bila dobra trgatve, opazi takoj, kako potrebno je vinogradnikom posredovanje. Ta in oni se oglasi s prošnjo, da se mu proda vino. Če se je komu

enkrat posrečilo nekaj polovnjakov prodati, ga prihodnjic kar oblegajo s ponudbami. To jasno kaže, da je posredovanje za vinsko kupčijo vrlo važnega pomena, da je v tem oziru treba nekaj ukreniti. Nekaj posredovalnih sredstev sem že zgoraj navedel. So pa še druga posredovalna sredstva. V obsežnejših vinskih okoliših posredujejo mešetarji. Teh mešetarjev je več vrst. So mali, ki nakupujejo le za gotove tvrdke primeroma male množine. Ti so zaradi malega prometa precej dragi. Po nekaterih drugih krajih pa „delajo“ mešetarji na veliko, animirajo, potujejo, sklepajo, sploh nekako vodijo celo vinsko kupčijo. Pri velikem prometu so ti ceneji, pa prav dobro shajajo in so sem pa tja vinskemu prometu v veliko korist. Toda zasebnik, ki zasleduje svojo lastno korist, je le zasebnik. On ne upošteva vedno najbolj koristi vinorejcev temveč večkrat raje dela v blagor kupeca.

Kletarske zadrugre imajo namen posredovati in sicer vino ali že grozdje od svojih članov prevzeti, grozdje v vino podelati, z istim po kletarskih pravilih primerno ravnati, ga spraviti v dober stan in ga z raznimi kupčijskimi sredstvi razpečavati. Ustroj teh zadrug je lahko različen in sicer ali vpošteva bolj tehniko kletarstva, napravljanje in pripravljanje vina ali pa ima svoje težišče v razpečavanju gotovega vina. Seveda je lahko med tema skrajnima smotroma mnogo različnih stopinj in kombinacij.

Delniška ali zadružna podjetja, ki zasledujejo obe imenovani smeri, so umestna zlasti tam, kjer je kletarstvo na jako nizki stopinji ali kjer nimajo vinorejci priprav stiskalnic, posod, kleti itd. za pripravljanje in spravljanje vina. Pri nas nimamo neobhodne potrebe po takih v elementarnih razmere sezajočih zadrugah, ki so pri nas skoraj nemogoče, ker kmetje kakor se je že večkrat pokazalo, grozdje le neradi oddajajo.

(Naprej prihodnjic).

Gospodarske.

Vino ima okus po hlalinah. — Surov, trpek okus v vinu, ki spominja na okus soka, ki se ga dobi iz zmaščenih in oprešanih hlalin, ni nikada posebna lastnost grozdnih vrst ali tipična lastnost vin, pridelanih v nekaterih vinorodnih krajih, ampak je le posledica nepravilnega podelavanja grozda v mošt, oziroma vino. Ta okus dobi vino, če se grozdje ni orobkalo in se ga je pustilo predolgo vreti na tropinah. Pa tudi tedaj dobi vino močan okus po hlalinah, ako so bili valji v mlinu preblizo drug drugega in so zamastili sočne in še ne odvrnele hlaline. Ta pogrešek se da odpraviti iz vina deloma le s pomočjo ponovnega čiščenja z ribjim klejem ali želatino. Pri črnih vinih se ta pogrešek ne opazi tako zlepa, a da se tudi laže odpraviti s čištilom.

Kako naj se ravna s konji, da se brž ne prehlade? — Marsikateri konj bi se ne prehladil, ako bi se nekoliko bolj pazilo nanj, ko se je močno segrel in spotil ali pa se zmočil na dežju. Če se je pripetilo konju kaj takega, sname naj se takoj oprava, ko je prišel domov in naj se ga do dobra obribble s slamnati povetki. Ako se pusti, da se moker konj sam ob sebi osuši, se luža, obstoječa iz prahu in vode, na konjski koži presuši in zamaši kožne pore ali ali rupice. Posebno pri konjih, ki se hitro spote, se nabere o toplem in suhem vremenu na koži mnogo nesnage, ki se potem zlepi skupaj. Ako se ta mokra nesnaga ali luža odstrani z ribanjem takoj, ko se je konj vrnil z dela ali s poti, je poznajze veliko laže očistiti konja tudi s štrigljen in ščetjo. Predem se pelje spotenega ali mokrega konja v hlev, naj se zapre vsaj nekatera okna tako, da ne bo stal konj na prepihu.

Zakaj žre žrebe včasih gnoj? — Marsikedaj žre žrebe mesto druge klaje rajše gnoj, sicer pa ne iz razvade, ampak radi nerednega prebavljanja, ki ga prouzroča pogostoma nepravilno krmjenje. V takem slučaju ne izdajo sama zdravila, ampak premeniti je tudi krmo. Navadno pomaga že preemba krme. Skoraj gotovo je krivo temu to, da se poklada žrebetu preveč surovega krompirja in repe, a premalo druge krme. Zato se priporoča, naj se poklada v takem slučaju le prav malo surovega krompirja in naj se oni razrezan krompir poprej izluži. Razrezan krompir naj se dene namreč vsakikrat pred krmjenjem v vodo in pusti v isti od enega krmjenja do drugega. Obenem naj se poklada žrebetu več sena nego poprej in če tega ni, naj se mu daje več rezanice iz slame ali pa pšeničnih otrobov.

Zakaj peša detelja? Pogostoma se zapazi, da detelja od leta do leta vedno bolj peša in celo na takih njivah, na katerih je rastla poprej vedno dobro. Prvo leto, dokler je še mlada, je videti še lepa in čvrsta, prihodnjo pomlad pa že začne pešati in da le revno košnja. V mnogih slučajih so temu krivi živalski in rastlinski škodljivci, ki se polotijo detelje, a vselej ni tako. Ako je rastla detelja prvo leto bujno in čvrsto pa začne vkljub ugodnim razmeram v drugem letu pešati, tedaj smo lahko gotovi, da je temu krivo pomanjkanje redilnih snovi v spodnjih plasteh zemlje ali pa da je bila detelja že preveč pogosto na istem prostoru. Če je